

MILOSRDNÍ JAKO OTEC

Metodický materiál k aktuálnímu tématu

CÍLE

- Žáci mají uslyšet (připomenout si), že křesťan má být milosrdný, protože sám přijímá milosrdenství od Boha.
- Pomocí konkrétních situací dnešního světa se žáci učí rozpoznávat situace, v nichž je milosrdenství zapotřebí, a aktualizují téma milosrdenství do svého života.
- Žáci se mají seznámit s aktuálním děním v církvi, které se k tématu vztahuje – Svatým rokem milosrdenství, který vyhlásil papež František, a přijmout jeho výzvy jako možnost pro konkrétní skutky milosrdenství v každodenním životě.

CÍLOVÁ SKUPINA

Žáci druhého stupně ZŠ, příp. žáci SŠ.

ČASOVÝ ROZSAH

Jedna vyučovací hodina (45 minut); pokud má skupina více než 10 žáků, je třeba počítat s časem až 60 minut.

POMŮCKY

- Soubor fotografií
- Fólie s obrazem Ježíšovy tváře
- Reprodukce obrazu S. Ködera „Dali jste mi najíst“
- Obraz loga Svatého roku milosrdenství
- Biblické texty (Mt, 25, 35-40; Mt 15,32-37; Lk 7,11-15; Mk 5,18-19)
- Papír s vytištěným textem: „MILOSRDENSTVÍ“

METODICKÝ POSTUP

1. ÚVODNÍ AKTIVITA

Cíl: Prostřednictvím konkrétních životních situací si žáci uvědomí význam pojmu „milosrdenství“ a vlastními slovy jej popíší.

Metoda: práce s fotografií

Pomůcky: soubor fotografií, papírová karta s nápisem: „milosrdenství“

Vyučující rozloží před žáky soubor fotografií, na kterých jsou zachyceny situace, kdy si lidé mezi sebou prokazují soucit nebo si pomáhají.

- Další možností je, že fotografie mohou ležet na stole při příchodu žáků. Vyučující je rozloží tak, aby uprostřed plochy zůstalo prázdné místo pro pokládání dalších obrazů.

Každý žák si očima vybere fotografii, která jej nějak zaujala nebo naopak jí příliš nerozumí a chtěl by s ní dále pracovat.

Vyučující položí otázku, proč si vybrali právě tuto fotografii. Nechá žáky odpovídat a poté pokračuje další otázkou: „**Co mohou mít tyto fotografie společného?**“ Žáci odpovídají. V závěru vyučující vznese konstatování (pokud nezazní): „**Kromě toho, co jste vyjmenovali, nám dnes budou tyto fotografie ukazovat na téma našeho setkání a tím je milosrdenství.**“ (Položí k fotografiím list papíru s nápisem „MILOSRDENSTVÍ“ – viz Příloha č. 1 metodiky.)

Pak položí žákům další otázku:

„Co podle vás znamená slovo milosrdenství?“

Následující aktivitu (vyberte jednu z nabízených) zvolí vyučující podle věku žáků.

- U mladších žáků (do 13–14 let věku) může navrhnout, aby se každý pokusil na chvíli stát učitelem a vysvětlil ostatním, co je to milosrdenství. Žáci se mohou střídát na „učitelské židli“.
- Pokud si žáci nebudou vědět rady, může vyučující pomoci rozložením slova milosrdenství na „milé“ „srdce“.
- Skupina povede debatu „u kulatého stolu“ a každý účastník bude mít určitý čas (půl minuty), po který bude hovořit na téma milosrdenství.
- Starší žáci mohou svoji „definici milosrdenství“ napsat na lístek papíru a bez hlasitého čtení ostatním si tento lístek schovat. Skupina se k němu vrátí v reflexi na konci hodiny.

2. PRÁCE S OBRAZEM S. KÖDERA „DALI JSTE MI NAJÍST“

Cíl: Žáci si mají uvědomit, že milosrdenství je základním projevem Boží lásky k člověku a že nás Bůh zve, abychom jednali milosrdně jako on.

Metoda: práce s obrazem

Pomůcky: biblické texty (Mt 25, 35-40; Mt 15,32-37; Lk 7,11-15; Mk 5,18-19), barevná kopie obrazu S. Ködera

Před chvílí jsme si vysvětlili, jaký je význam slova milosrdenství. Ted' si položme otázky: „Je milosrdné jednání těžké nebo snadné? Proč? Měli bychom jednat milosrdně?“

Křesťanský pohled na milosrdenství ukazuje následující obraz, který namaloval německý malíř Sieger Köder podle biblického textu z 25. kapitoly Matoušova evangelia:

³⁴Tehdy řekne král těm po pravici: „Pojďte, požehnaní mého Otce, ujmete se království, které je vám připraveno od založení světa. ³⁵Neboť jsem hladověl, a dali jste mi jíst, žíznul jsem, a dali jste mi pít, byl jsem na cestách, a ujali jste se mne, ³⁶byl jsem nahý, a oblékli jste mě, byl jsem nemocen,

a navštívili jste mě, byl jsem ve vězení, a přišli jste za mnou.’³⁷Tu mu ti spravedliví odpovědí: ‚Pane, kdy jsme tě viděli hladového, a nasýtili jsme tě, nebo žíznivého, a dali jsme ti pít? ³⁸Kdy jsme tě viděli jako pocestného, a ujali jsme se tě, nebo nahého, a oblékli jsme tě? ³⁹Kdy jsme tě viděli nemocného nebo ve vězení, a přišli jsme za tebou?’⁴⁰Král odpoví a řekne jim: ‚Amen, pravím vám, cokoliv jste učinili jednomu z těchto mých nepatrných bratří, mně jste učinili.’

Vyučující položí obraz do prázdného prostoru mezi rozložené fotografie a může přečíst biblický text.

Žáci dostanou úkol obraz popsat (barvy, tvary, situace, osoby a jejich činnost, co je na obraze nejnápadnější, podle jejich názoru nejdůležitější).

Vyučující položí žákům otázky:

- Jak by mohl tento obraz souviset s naším tématem?
- Dokážete na obraze najít situace, v nichž je milosrdenství zachyceno?
- Kdo komu prokazuje milosrdenství?
- Co je zvláštního na tvářích, které jsou na obraze?
- Čí tvář je zachycena na všech mužských postavách?
- Které biblické texty hovoří o tom, že Ježíš prokazoval milosrdenství? (např. nasycení zástupů, vzkříšení mládence z Naimu, uzdravování a odpouštění hříčů)

Vyučující může výpovědi žáků doplnit a kolem obrazu rozložit některé biblické texty, které připomínají Ježíšovo milosrdenství (viz přílohu č. 2 metodiky).¹

Na obraze jsou namalovány skutky milosrdenství tak, jak je uvádí biblický text Mt 25,35-40 (nasytit hladového, dát napít žíznivému, přijmout pocestného, obléct nahého, navštívit nemocného a vězněného, pohřbit mrtvého).² Obraz se jmenuje „Dali jste mi najíst“. Směrem zdola nahoru se v perspektivě jednotlivé výjevy zmenšují a mužská tvář v nich je stále stejná. Je to tvář Ježíše Krista, který se ztotožňuje s těmi, kterým je milosrdenství prokazováno. Zároveň u dole zobrazených rukou nelze poznat, které jsou „naše“ a které Ježíšovy. Ježíše můžeme vidět jako toho, kdo prostřednictvím našich rukou milosrdenství prokazuje, nebo jako toho, kdo skrze ruce našich bližních milosrdenství přijímá.

3. TÉMA

Cíl: Žáci mají uslyšet pozvání k milosrdnému jednání a navrhnout jeho konkrétní podoby.

Metoda: diskuse, práce s fotografiemi

Pomůcky: soubor fotografií z úvodu hodiny

Vyučující položí žákům otázky:

¹ Vybrané biblické texty jsou vybrány z buly *Misericordiae Vultus*.

² Poslední skutek tělesného milosrdenství, který je na obraze namalován, není součástí uvedeného biblického textu.

- Zažili jste někdy „milosrdenství“?
- Umíte tu situaci popsat?
- Byli jste na straně přijímající nebo dávající?

Také biblické texty popisují situace, v nichž lidé nezištně pomáhají druhým (přátelé, kteří přinesli ochrnutého k Ježíšovi; Panna Maria, která běží za Alžbětou, aby jí pomohla; Samaritán, který ošetřuje raněného...). V případě Samaritána je ten, kdo pomáhá dokonce neznámý kolemjdoucí člověk. Milosrdenství totiž není naplánovaný výkon, kterým se Bohu „zavděčujeme“, ale obdarování, které můžeme společně s bližními prožít.

- Další možné otázky k diskusi: Je to opravdu tak, že ruce bílého Evropana obdarovávají černého Afričana? Není to jen přežitý stereotyp? Má Boží milosrdenství nějaké hranice? Má mít naše milosrdenství v dnešním světě nějaké hranice?

Vyučující nechá žáky vyjádřit názor (postoj) a pak jejich výpovědi zobecní. Je důležité, aby žáci uslyšeli:

Křesťané jsou pozváni k uskutečňování Božího milosrdenství, k následování Boha, který projevuje milosrdenství ve vztahu ke stvoření, zejména k člověku. Tváří Otcova milosrdenství je Ježíš Kristus, který svým slovem, svými gesty a celou svojí osobou zjevuje Boží milosrdenství.³ On sám zve své následovníky: „Buďte milosrdní, jako je milosrdný váš Otec.“⁴ Každý křesťan je pozván k tomu, aby podobně jako Ježíš jednal milosrdně (můžeme znovu připomenout situace, o kterých jsme hovořili v předchozí aktivitě).

4. SYMBOLIKA LOGA SVATÉHO ROKU MILOSRDENSTVÍ

Cíl: Žáci se seznámí s vyhlášením Svatého roku milosrdenství jako konkrétním pozváním pro celou církev

Metoda: práce s obrazem

Pomůcky: kopie obrazu M. I. Rupnika – logo Svatého roku milosrdenství

Od 8. prosince letošního roku vyhlásil papež František Svatý rok milosrdenství, příležitost k tomu, abychom společně s celou církví přemýšleli o Božím milosrdenství a jako křesťané je uskutečňovali a zpřítomňovali ve světě, který je dnes obzvláště potřebuje. Tento rok milosrdenství má také své logo, s nímž se budeme často setkávat.

Vyučující položí doprostřed stolu obrázek logo (vymění je za obraz S. Ködera nebo tento obraz překryje obrazem logo) a pomalu popisuje jeho symboliku:

Logo znázorňuje Dobrého pastýře, který bere na ramena člověka. Grafika navazuje na fresky Dobrého pastýře z prvních staletí křesťanství a znázorňuje Ježíše Krista, který bere na ramena ztraceného člověka (Adama). Kresba je vytvořená tak, aby ukazovala, že Dobrý pastýř se dotýká těla člověka v jeho hloubce a činí to s láskou, která mění život. Kristovy oči jsou pak

³ *Misericordiae Vultus*, čl. 1.

⁴ Lk 6,36

propojeny s očima člověka. Kristus vidí Adamovýmá očima a ten zase Kristovýmá očima. Každý člověk objeví v Kristu své lidství a budoucnost, která na něj čeká. Pozadí loga tvořené modrými ovály různé barevné sytosti poukazuje na pohyb, jímž Kristus vyvádí člověka z temnoty hříchu a smrti. Tmavě modrá barva může také připomínat neproniknutelnost Otcovy lásky. Vedle kresby se nachází ještě motto jubilea: „*Milosrdní jako Otec*“.

Autorem loga jubilea je slovinský umělec Marko Ivan Rupnik SJ.

5. ZÁVĚR, MODLITBA

Pomůcky: fólie s obrazem Ježíšovy tváře, soubor fotografií z úvodu hodiny

Svatý otec na začátku průvodního dopisu ke Svatému roku milosrdenství (bula *Misericordiae Vultus*) píše: „Ježíš Kristus je tváří Otcova milosrdenství.“ V tomto duchu povedeme závěrečnou modlitbu.

Žáci si očima vyberou jednu z fotografií, které leží na stole.

Vyučující popíše průběh modlitby.

Ukáže žákům fólii, na níž je zachycen obraz tváře Ježíše Krista. Pak touto fólií překryje situaci, jež je zachycena na fotografii (kterou si předem vybral) a vysloví přímluvu za lidi, kteří tuto situaci prožívají, za ty, kdo milosrdenství potřebují, nebo za ty, kdo je prokazují. Žáky pak vyzve, aby pokračovali v modlitbě podobným způsobem – vezmou do ruky fólii, překryjí vybranou fotografii a vysloví modlitbu.

Modlitbu může vyučující uvést slovy: **„Pane Ježíši, ukázal jsi nám, jak velké je Boží milosrdenství. Jsi přítomný v každé situaci našeho života, všude tam, kde podle tvého příkladu také my milosrdenství přijímáme a prokazujeme. Do tvého milosrdenství chceme ponořit celý svět a prosíme...“**

Příklad modliteb: „Pane Ježíši, prosím tě, abys pomáhal maminkám, které mají starosti se svými dětmi.“ „Pane Ježíši, pomáhej nám, abychom viděli, kdo v našem okolí potřebuje pomoc.“ „Pane Ježíši, žehnej lidem, kteří přinášejí druhým radost.“

6. REFLEXE:

V závěru setkání může vyučující žáky provést reflexí; postupuje podle zvolené aktivity z úvodu hodiny. Mladší žáci se mohou vrátit k významu slova milosrdenství, jak jej popsali na začátku hodiny, a své výroky si potvrdit, příp. změnit nebo opravit. Starší žáci, kteří chtějí, mohou přečíst to, co si psali na lístky, a vyjádřit se.

K přípravě metodiky byly použity tyto zdroje:

DE FIORES, Stefano a Tullo GOFFI. *Slovník spirituality*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999, 1295 s. ISBN 80-7192-338-9.

Katechismus katolické církve. Vyd. 2., dopl. a opr., v Karmelitánském nakl. 1. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002, 793 s. ISBN 80-7192-473-3.

FRANTIŠEK a Milan GLASER (překl.). *Misericordiae Vultus: Bula vyhláující mimořádný Svatý rok Milosrdenství* [online]. [cit. 2015-10-22]. Dostupné z: <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=21717>

MLÉČKA, Ondřej. *Program, logo a webové stránky Jubilea milosrdenství* [online]. [cit. 2015-10-22]. Dostupné z: <http://tisk.cirkev.cz/ze-zahranici/program-logo-a-webove-stranky-jubilea-milosrdenstvi/>

Autoři fotografií:

Pavel Mek Zuchnický

Hnutí Sant' Egidio

